

Хить Ю. П. – здобувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1012-9062>

Психологічна характеристика наукових підходів до розуміння поняття «взаємодія» між слідчим і прокурором у сучасному правовому просторі

*Розглянуто питання зміни сприйняття поняття «взаємодія між слідчим і прокурором у кримінальному процесі» під впливом сучасних досліджень у галузі юридичної психології. Проаналізовано різні наукові підходи до розуміння взаємодії та їх впливу на законодавство, а також відображення в практиці досудового розслідування кримінальних проваджень. **Метою** дослідження є визначення перспективних способів удосконалення взаємодії між слідчим і прокурором під час досудового розслідування в Україні з огляду на сучасну вітчизняну юридико-психологічну доктрину. **Методологія.** Для підготовки публікації використано як загальнонаукові методи (дедукції, індукції, аналогії, аналізу, синтезу, абстрагування та моделювання), за допомогою яких висвітлено проблемні питання взаємодії слідчого та прокурора на етапі досудового розслідування кримінальних проваджень, так і спеціальні методи дослідження. Серед них необхідно виокремити історичний, порівняльний, формально-логічний, системно-структурний і функціональний методи. **Наукова новизна** одержаних результатів полягає в тому, що автор удосконалив доктринальне розуміння психологічних аспектів взаємодії слідчого з прокурором за умов збереження в законодавстві поняття процесуальної самостійності слідчого та розширення процесуальних повноважень прокурора як процесуального керівника. Автор пропонує розглядати взаємодію слідчого та прокурора в ширшому психологічному контексті, не врегульованому нормами чинного кримінального процесуального законодавства. **Висновки.** У юридично-психологічній доктрині України відбуваються суттєві зміни в підходах до розуміння сутності взаємодії між слідчим і прокурором. Менше уваги в дослідженнях цієї проблематики приділяють концепціям теорії управління, першорядною стає необхідність розуміння взаємодії між прокурором і слідчим як процесу професійного міжособистісного спілкування з огляду на комплекс складових психології відносин між людьми. Під час оцінювання рівня такої взаємодії потрібно зважати не тільки на суто професійні якості обох учасників, а й на їхні морально-етичні принципи й установки, мету, мотиви поведінки, психічний стан та умови діяльності в кожній конкретній ситуації.*

Ключові слова: взаємодія; відносини; слідчий; прокурор; міжособистісне спілкування; процесуальна самостійність; вказівки прокурора.

Вступ

Удосконалення процесів взаємодії між слідчим і прокурором на стадії досудового розслідування кримінальних правопорушень є одним з ключових завдань сучасного кримінального процесуального законодавства України. Проте його виконання неможливе без глибокого розуміння поняття взаємодії між учасниками кримінального провадження з юридико-психологічної позиції. Нині процес взаємодії між слідчим і прокурором ґрунтується переважно на управлінському імперативі, потребує розширеного тлумачення проблематики. Відповідь на проблемні питання такої взаємодії слід шукати в наявних досягненнях юридичних і психологічних наук. Вітчизняні й іноземні дослідники в галузі юридичної психології та кримінального процесу спрямовують увагу на питання взаємодії між слідчим і прокурором. Проте більшість із них засвідчує вибірковість у підходах до вивчення проблематики взаємодії між слідчим і прокурором, зосередженість у сферах компетенції слідчого та прокурора, а не на психологічних основах досягнення ефективного результату. Саме це зумовлює актуальність дослідження.

Після прийняття Верховною Радою України 2012 року нового КПК України та набуття ним чинності в прокурорській та слідчій діяльності гостро постала потреба розмежування на стадії досудового розслідування ролі слідчого та прокурора. Аналогічно в правозастосовній практиці слідчі та прокурори дедалі частіше почали привертати увагу до потреби налагодження взаємодії під час розслідування злочинів у кожному окремому кримінальному провадженні.

На початкових етапах застосування нового КПК проблематиці ефективної взаємодії між слідчим і прокурором як науковці, так і практичні працівники не надавали особливого значення. Однак згодом чимало прокурорів і слідчих виявилися неготовими працювати в так званій новій системі координат, яку запроваджував КПК 2012 року. Новий КПК України фактично нівелював вирішальну роль слідчого в розслідуванні злочинів, поставивши на перше місце в цьому процесі саме прокурора з функцією нагляду за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Неготовність прокурорів і слідчих працювати в нових реаліях зумовлена браком теоретичних

наукових досліджень з питань взаємодії між слідчим і прокурором у тому контексті, який запропонований новелами чинного КПК України. Крім того, нормативно-правове регулювання процесів взаємодії слідчого та прокурора потребує вдосконалення та системних змін, що ґрунтуються на наукових підходах і наявних вченнях про взаємодію між слідчим і прокурором в юридично-психологічній доктрині України.

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є визначення перспективних способів удосконалення взаємодії між слідчим і прокурором під час досудового розслідування в Україні з огляду на сучасну вітчизняну юридико-психологічну доктрину.

Завдання публікації – проаналізувати історію розвитку вітчизняних наукових підходів до розуміння ефективних способів юридико-психологічної взаємодії між слідчим і прокурором на етапі здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень та процесуального керівництва, виокремити найпрогресивніші наукові пропозиції з удосконалення юридико-психологічної взаємодії.

Виклад основного матеріалу

Вивченню ефективних механізмів взаємодії слідчого та прокурора в різні часи присвячували свої праці такі науковці: Ю. П. Аленін, Р. Г. Белкін, Ю. В. Баулін, Л. В. Головка, Ю. М. Грошевий, О. М. Ларін, Л. М. Лобойко, В. В. Пивоваров, С. А. Шейфер, Л. І. Щербина, О. О. Юхно та ін. Окремі питання взаємодії також розглядали у своїх наукових працях В. В. Пивоваров та Л. І. Щербина, С. С. Алексєєв, Р. С. Белкін, Ю. М. Грошевий, Л. М. Лобойко та В. М. Хотенець.

Однак до цього часу питання взаємодії між слідчим і прокурором у науці розглядали тільки з позицій здійснення прокурорського нагляду за досудовим слідством, а не з позицій юридико-психологічних аспектів такої взаємодії.

Загалом поняття взаємодії активно використовують у теорії та практичній діяльності, оскільки воно відображає характер колективних зусиль різних органів і підрозділів щодо реалізації конкретно поставлених завдань під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Проте на законодавчому рівні його не визначено, що спонукає нас проаналізувати теоретичне його тлумачення.

Передусім зауважимо, що поняття «взаємодія» слід відрізнити від таких близьких до нього за змістом термінів, як «координація», «взаємозв'язок», «співробітництво», «узгоджені дії»,

«сприяння», «виконання доручень і вказівок», «надання допомоги» тощо.

Деякі науковці розглядають поняття «взаємодія» в кримінальному провадженні учасників сторони обвинувачення як взаємодопоміжну, спільну й узгоджену співпрацю під час досудового розслідування злочинів з розподілом компетенції, функцій, повноважень, взаємних обов'язків, що спрямована на розв'язання завдань кримінального судочинства або як розумне поєднання та найефективніше використання повноважень, методів і засобів, що притаманні кожному із органів, які взаємодіють, чи наявність способів зв'язку, що забезпечує узгоджену участь у кримінальному провадженні (Karlına, 2018, p. 73).

У філософії як найабстрактнішій галузі науки поняття «взаємодія» розглядають як особливий тип відношення між об'єктами, за якого кожний з об'єктів впливає на інші об'єкти, зумовлюючи їх зміни, своєю чергою зазнаючи впливу з боку інших об'єктів. Загальне тлумачення цієї категорії в різних галузях науки та соціального життя набуває специфічного наповнення, зокрема в такій особливій сфері, якою є протидія злочинності (Yerikhina, 2020, p. 55). Взаємодія різних уповноважених державних органів є різновидом соціальної взаємодії, яку розуміють як реалізацію соціальних функцій кожного з партнерів, заснованих на спільності в значенні ситуації, змісту дій, визначених взаємоузгодженістю.

У теорії управління взаємодію тлумачать як узгоджену за місцем і часом сумісну діяльність, спрямовану на досягнення загальної мети. Поряд із взаємодією йдеться і про координацію, яка відрізняється від взаємодії тією рисою, що охоплює відносини підпорядкування учасників сумісної діяльності волі координуючого суб'єкта. Щодо взаємодії координація здебільшого є її організаційною основою або відповідною передумовою. Взаємодію можна розглядати і як вияв координації. У своїй сукупності ці поняття відображають два аспекти єдиного процесу функціонування елементів відповідної системи.

У більшості випадків, якщо йдеться про взаємодію між слідчим і прокурором, у цих двох теоріях її розглядають у формальній, процедурній площині, а не з позицій психології відносин між особистостями, які в кожному випадку є індивідами з унікальним набором психологічних рис характеру, темпераменту та своєрідним життєвим досвідом і світоглядом.

Зокрема, Г. С. Цимбал зауважувала, що взаємодія – це узгоджена (взаємозаінтересована) діяльність правоохоронних органів, контролюючих та інших державних органів, спрямована на виявлення, розкриття й розслідування злочинів (Tsymbal, 2005, p. 223).

Учені В. В. Пивоваров і Л. І. Щербина розглядають питання взаємодії тільки крізь призму правильного спрямування розслідування, швидкого й повного виявлення всіх обставин, які належать до предмета доказування у справі (Pivovarov, & Shcherbyna, 2006, p. 20).

Чинний КПК України не містить визначення поняття взаємодії, і в такій формі про нього не йдеться в жодній правовій нормі, хоча, якщо зважати на дух закону, а не тільки на його букву, то взаємодія між слідчим і прокурором є ключовим елементом процесу досудового розслідування всіх кримінальних правопорушень.

Про взаємодію слідчого та прокурора вперше йшлося в ст. 36 КПК України, вона зводиться виключно до функції прокурора щодо здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Чинний КПК України розглядає поняття взаємодії між прокурором і слідчим переважно крізь призму наказу-підпорядкування, що не цілком відповідає ідеї процесуального керівництва.

З позицій юридичної психології взаємодія не може зводитися виключно до відносин, що ґрунтуються на формальному імперативі, на чому акцентують увагу вітчизняні науковці, які досліджували проблемні питання взаємодії в кримінальному процесі.

Відповідно до твердження Л. М. Лобойка, взаємодія слідчого і прокурора ґрунтується на вимогах закону, є узгодженою за метою, місцем і часом, спільною діяльністю незалежних суб'єктів кримінального переслідування, спрямованою на виконання завдань кримінального судочинства. Єдиної мети досягають узгодженими діями цих суб'єктів з використанням притаманних для кожного з них методів і засобів (Loboiko, 2005, p. 52).

На думку Р. С. Белкіна, взаємодія є погодженою за метою і завданнями, силами, засобами, місцем і часом діяльністю в процесі встановлення істини в кримінальному процесі (Belkin, 2005, p. 493).

Тобто стає зрозумілим, що в науковому значенні щодо питання взаємодії першочергове значення мають принципи свободи прийняття спільного, погодженого рішення слідчим і прокурором.

Крім зазначеного принципу, Р. С. Белкін виокремлював інші важливі принципи взаємодії:

– принцип дотримання законності, який тлумачать як забезпечення чіткої правової регламентації діяльності учасників такого процесу й контролю прокурора;

– принцип чіткого дотримання підслідності, який слід трактувати як виконання кожним суб'єктом кримінального переслідування своїх функцій (Belkin, 2005, p. 494).

Принципи незалежності й підпорядкованості лише закону С. С. Алексєєв ставить за основу процесу взаємодії між слідчим і прокурором на досудовому розслідуванні (Alekseev, 1995, p. 27-30).

Своєю чергою принцип законності під час взаємодії вважають пріоритетним Ю. М. Грошевий та В. М. Хотенець, які зазначають, що взаємодію суб'єкти розслідування здійснюють у межах законів, що гарантовано принципом незалежності й має суттєве значення для забезпечення законності взаємодії правоохоронних органів у розкритті злочинів (Hroshevyi, & Khotenets, 2000, p. 315-316).

Важливого значення принципу незалежності під час взаємодії слідчого та прокурора надає Р. Г. Бубнов, на думку якого, слідчий і прокурор наділені процесуальною самостійністю, у зв'язку з чим процес взаємодії зазначених суб'єктів не повинен впливати на реалізацію ними своїх повноважень (Bubnov, 2006, p. 7-8).

Дехто з учених, зокрема А. Б. Соловйов, акцентували увагу, що відсутність необхідних умов та чіткої структури взаємодії є першими причинами помилок слідчих під час розслідування кримінальних справ (Solovev, 2002, p. 69).

Однак у будь-якому разі необхідність встановлення чітких умов і структури взаємодії не можна зводити до прокурорського імперативу щодо слідчого.

Деякі вчені в питаннях взаємодії слідчого та прокурора надають особливого значення процесуальній самостійності слідчого (Burlaka, 2020, p. 97), здатності самостійно, з усвідомленою відповідальністю приймати рішення в справі, визначати хід розслідування.

Слушно зазначає А.-М. Ю. Ангеленюк (Anheleniuk, 2017, p. 24), у КПК України слід закріпити положення, які сприяли б формуванню справжньої, а не уявної самостійності й незалежності слідчого, оскільки слідчий організовує та несе відповідальність за вчасне й правомірне застосування законодавства, однак складно назвати його самостійним під час прийняття рішень, що негативно позначається на досудовому розслідуванні та виконанні завдань кримінального процесу загалом.

Питання процесуальної самостійності слідчого у відносинах з іншими правоохоронними структурами, зокрема з прокурором, українські вчені завжди активно досліджували.

За часів чинності попереднього кримінального процесуального законодавства України важливий внесок у дослідження питання процесуальної

самостійності зробили О. В. Баулін і Н. С. Карпова в монографії «Процесуальна самостійність і незалежність слідчого та їх правові гарантії», а також С. С. Охріменко в дисертаційному дослідженні «Гарантії правового захисту процесуальної самостійності та незалежності слідчого». У зазначених наукових працях комплексно досліджено питання процесуальної самостійності слідчого.

Однак сьогоднішня потреба від нас переосмислення статусу слідчого в кримінальному процесі, а також розгляду проблематики процесуальної самостійності слідчого з позицій психології відносин між слідчим і прокурором.

Обґрунтованою видається позиція О. О. Кіпера, який зазначає, що в сучасній українській доктрині на підставі КПК України 2012 року інститут процесуальної самостійності слідчого комплексно не досліджували. Оскільки чинний КПК України принципово змінив процесуальне становище слідчого в кримінальному провадженні, питання процесуальної самостійності слідчого в досудовому розслідуванні набувають особливої актуальності та потребують комплексного й системного дослідження, зокрема в частині визначення процесуального становища слідчого й функціональної спрямованості його діяльності, з'ясування сутності та меж процесуальної самостійності слідчого, визначення ролі процесуальної самостійності слідчого у всебічному, повному й неупередженому розслідуванні кримінального провадження (Кіпер, 2017, р. 24).

Попри різноманіття підходів до вивчення питання взаємодії слідчого та прокурора в кримінальному провадженні, сучасні українські науковці єдині в тому, що налагодження взаємодії між прокурором і слідчим є життєво необхідною умовою ефективного досудового розслідування кримінальних проваджень, досягнення завдань кримінального провадження на досудовому розслідуванні.

Проблемні питання взаємодії між прокурором і слідчим гостро постають під час розслідування та розкриття кримінальних корупційних правопорушень, учинених представниками вищих органів влади, державними службовцями категорії «А», що є сферою компетенції прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та детективів Національного антикорупційного бюро України.

На стадії досудового розслідування від якості взаємодії між детективом і прокурором залежить перебіг кримінального провадження. Високий рівень взаємодії між прокурором і детективом безпосередньо позначається на якості здобуття доказів у кримінальному провадженні про злочини у сфері корупції, стійкість кримінального процесу проти негативних факторів і впливів сторонніх осіб на перебіг досудового розслідування. У процесі

такої взаємодії виявляється процесуальна самостійність детектива як особи, відповідальної за перебіг і результати проведення кримінального провадження, і професійна відповідальність прокурора за прийняті в провадженні процесуальні рішення, пов'язані з притягненням особи до кримінальної відповідальності.

З позицій чинного кримінального процесу повноваження прокурора під час проведення досудового розслідування значно розширилися (Kurbatova, 2019, р. 100) унаслідок запровадження інституту процесуального керівництва. Однак звужилися повноваження слідчого, унаслідок чого він обмежений у самостійності прийняття процесуальних рішень, що призводить на практиці до затягування досудового слідства та відволікає слідчого від виконання своєї прямої професійної функції – розслідування злочинів.

Деякі українські вчені розглядають питання взаємодії між слідчим і прокурором крізь призму ділового контакту між ними під час злагодженої спільної роботи в процесі розслідування конкретного кримінального правопорушення, переміщуючи акценти виключно на процесуальну діяльність з погодження прокурором процесуальних рішень слідчого, зокрема клопотань (Harbovskiy, 2019, р. 162).

Взаємодія є однією з форм спільної діяльності, причому найоптимальнішою (Serhieieva, 2018, р. 112). Проте остання не завжди пов'язана із взаємодією та є ширшою від неї. Так, у дослідженнях, які присвячені психології управління, спільну діяльність розглядають у трьох вимірах: 1) як спільно-індивідуальну, за якої кожен учасник відпрацьовує свою частину роботи незалежно від інших; 2) як спільно-послідовну, за якої загальне завдання виконує послідовно кожен учасник; в) як спільно-взаємодіючу, коли кожен учасник одночасно взаємодіє з усіма іншими (Bandurka, Bocharova, & Zemlianskaia, 1998, р. 168).

Водночас вважаємо, що поняттям «взаємодія» охоплюється не лише безпосередній контакт суб'єктів взаємодії, а й їхні дії, які вони вчиняють кожен окремо, але на виконання спільних домовленостей. Тобто узгодження відповідними суб'єктами їхніх спільних дій є обов'язковою ознакою взаємодії між ними. У цьому аспекті поділяємо думку М. Багрія, який визначає погодженість дій (заходів) під час розслідування одним з елементів сутнісної характеристики взаємодії відповідних суб'єктів (Bahrii, 2013, р. 317).

З огляду на викладене вище, підставами взаємодії прокурора та слідчого в кримінальному провадженні є реалізація кожним із них визначених законодавством повноважень під час розслідування конкретного кримінального правопорушення. Фактично взаємодія відбувається тоді, коли

відповідні процесуальні повноваження реалізуються в їх взаємозв'язку та є взаємозумовленими. Взаємодія прокурора та слідчого в кримінальному провадженні має бути ефективною, тобто такою, що дає заздалегідь намічені результати. Здійснення такої взаємодії також має відповідати загальним засадам кримінального провадження, які передбачені в ст. 7 КПК України.

Основною формою процесуальної взаємодії прокурора зі слідчим, яку використовують на всіх етапах досудового розслідування, є надання письмових вказівок і доручень у порядку п. 4 ч. 2 ст. 36 КПК України щодо проведення певних процесуальних дій (Торбас, 2020, р. 118). У п. 2 ч. 2 ст. 40 КПК України закріплені кореспондуючі повноваження слідчого проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, встановлених КПК України. Слідчий несе відповідальність за законність і своєчасність здійснення процесуальних дій (ч. 1 ст. 40 КПК України).

У ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» визначено, що вказівки прокурора підлягають виконанню в разі надання їх у межах повноважень, а видання прокурором розпоряджень поза межами його повноважень тягне за собою відповідальність, передбачену законом. Відповідно до ч. 4 ст. 40 КПК України, слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надають у письмовій формі. Отже, доручення та вказівки щодо проведення конкретних слідчих (розшукових) дій мають надавати в письмовому вигляді. Надання прокурором письмових вказівок дисциплінує обох суб'єктів взаємодії. Так, отримання слідчим чітких вказівок у письмовій формі є умовою їх належного виконання. Водночас прокурору це дає змогу проконтролювати хід їх виконання. Вказівки в письмовому виді також отримують статус офіційного документа. Це не свідчить про бюрократизм взаємодії, оскільки взаємодія передбачає особисті відносини та повсякденне спілкування між слідчим і прокурором під час досудового розслідування.

Прокурор має право усно надавати вказівки слідчому про виконання певних процесуальних дій.

Проте такі вказівки необхідно надавати в невідкладних випадках щодо виконання незначного обсягу процесуальних дій. Прокурору не варто обмежуватися лише офіційним спрямуванням вказівок на виконання, а доречно роз'яснювати слідчому порядок їх виконання, узгоджувати найефективніші способи виконання дорученої дії.

Прокурор має визначити у вказівках і дорученнях їх мету, конкретизувати, що, де, коли та стосовно кого варто провести процесуальні дії, а

також обґрунтувати необхідність і доцільність їх виконання із зазначенням доказів, на здобуття яких мають бути вчинені певні слідчі (розшукові) дії. Завдання має бути визначеним і чітко сформульованим, щоб виконавець виконував його з повним розумінням, а не механічно.

У вказівках і дорученнях прокурору необхідно визначити строк проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій, але він має бути реальним, відповідати тому обсягу дій, які підлягають вчиненню. Під час визначення строків виконання вказівок прокурору також варто враховувати фактичні можливості здійснення слідчим відповідних дій, його пропозиції з цього приводу.

Відповідно до ч. 4 ст. 40 КПК України, невиконання слідчим законних вказівок і доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому КПК України, тягне за собою передбачену законом відповідальність, зокрема адміністративну, за ч. 1 ст. 185-8 «Ухилення від виконання законних вимог прокурора» Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Наукова новизна

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що автор удосконалив доктринальне розуміння психологічних аспектів взаємодії слідчого з прокурором за умов збереження в законодавстві поняття процесуальної самостійності слідчого та розширення процесуальних повноважень прокурора як процесуального керівника. Автор пропонує розглядати взаємодію слідчого й прокурора в ширшому психологічному контексті, не врегульованому нормами чинного кримінального процесуального законодавства. Запропоновано нові підходи до розуміння взаємодії прокурора з і слідчим саме в непроцесуальній площині, тобто відокремлене від передбачених ст. 36 КПК України повноважень прокурора зі здійснення нагляду за досудовим розслідуванням, зокрема повноважень надання слідчому вказівок, доручень, погодження клопотань чи скасування прийнятих слідчим процесуальних рішень.

Цілковито поділяємо думку О. І. Литвинчука про те, що для забезпечення реальної процесуальної незалежності й самостійності слідчого прокурор повинен бути позбавлений права: надання слідчому обов'язкових для виконання вказівок; скасування його рішень і визнання незаконними дій; надання дозволів тощо. Оскарження рішення та дій слідчого має відбуватися лише до суду (Lytvynchuk, 2007, р. 181-183).

Висновки

Аналіз наукових досліджень надає можливість дійти висновку, що поняття «взаємодія» в кримінальному провадженні необхідно досліджувати через психологічні особливості суб'єктів взаємодії кримінально-правових правовідносин, їх правового становища, спрямованості заходів для досягнення мети під час виконання основних завдань кримінального судочинства, визначення методів спрямованості взаємодії. На наш погляд, в основі реалізації ознак взаємодії в межах кримінально-процесуальних правовідносин лежить спосіб реалізації повноважень учасників кримінального провадження, які наділені власними повноваженнями, оскільки їх приписи є обов'язковими для

виконання всіма учасниками, передбаченими в КПК України.

Крім того, в юридично-психологічній доктрині України відбуваються суттєві зміни в підходах до розуміння сутності взаємодії між слідчим і прокурором. Першочерговою стає необхідність тлумачення взаємодії між прокурором та слідчим як процесу професійного міжособистісного спілкування з урахуванням комплексу складових психології відносин між людьми. Під час оцінювання рівня такої взаємодії потрібно враховувати не тільки суто професійні якості обох учасників, а і їх морально-етичні принципи й установки, мету та мотиви поведінки, психічний стан та умови діяльності в кожній окремій ситуації.

REFERENCES

- Alekseev, S.S. (Ed.). (1995). *Ugolovnyy protsess [Criminal process]*. Moscow: Iurist [in Russian].
- Anheleniuk, A.-M.Yu. (2017). Avtomatizatsiia dokumentoobihu v protsesi dosudovoho rozsliduvannia pid chas vzaemodii slidchoho ta prokurora u kryminalnomu provadzhenni [Automation of document circulation in the process of pre-trial investigation during the interaction of the investigator and the prosecutor in criminal proceedings]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs*, 1, 244-253 [in Ukrainian].
- Bahrii, M. (2013). Vzaiemodiia slidchoho z pratsivnykamy pidrozdiliv, yaki zdiisniuiut operatyvno-rozshukovu diialnist [Interaction of the investigator with employees of units that carry out operational and investigative activities]. *Visnyk Lvivskoho universytetu, Bulletin of Lviv University*, 57, 315-321 [in Ukrainian].
- Bandurka, A.M., Bocharova, S.P. & Zemlianskaia, E.V. (1998). *Osnovy psikhologii upravleniia [Fundamentals of Management Psychology]*. Kharkov: Fortuna-press [in Russian].
- Belkin, R.S. (Ed.). (2005). *Kriminalistika [Forensics]* (2nd ed., rev.). Moscow: Norma [in Russian].
- Bubnov, R.G. (2006). Vzaimootnosheniia subektov ugolovnogo presledovaniia po delam publichnogo i chastno-publichnogo obvineniia [The relationship of subjects of criminal prosecution in cases of public and private-public prosecution]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Saratov [in Russian].
- Burlaka, Ya.A. (2020). Prokurorskyi nahliad za doderzhanniam slidchym zakoniv pid chas provedennia dosudovoho rozsliduvannia [Prosecutorial oversight of investigators' compliance with the law during the pre-trial investigation]. *Nashe pravo, Our right*, 4, 92-98. doi: <https://doi.org/10.32782/np.2020.4.14> [in Ukrainian].
- Harbovskiy, L. (2019). Vzaiemodiia subiektiv operatyvno-rozshukovoi diialnosti pid chas rozsliduvannia ekonomichnykh zlochyniv [Interaction of subjects of operative-search activity during investigation of economic crimes]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys, Ipin legal magazine*, 1, 157-163. doi: <https://doi.org/10.33244/2617-4154.1.2019.157-163> [in Ukrainian].
- Hroshevyi, Yu.M., & Khotents, V.M. (Ed.). (2000). *Kryminalnyi protsess [Criminal proceedings of Ukraine]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Kaplina, O. (2018). Problemy vyznachennia kompetentsii slidchoho ta prokurora na etapi zakinchennia dosudovoho rozsliduvannia [Problems of determining the competence of the investigator and prosecutor at the stage of completion of the pre-trial investigation]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 8, 72-84. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-08-072> [in Ukrainian].
- Kiper, O.O. (2017). Protseualna samostiinist slidchoho yak harantiia vsebichnoho, povnoho i neuperedzhenoho rozsliduvannia u kryminalnomu provadzhenni [Procedural independence of the investigator as a guarantee of a comprehensive, complete and impartial investigation in criminal proceedings]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
- Kurbatova, I. (2019). Uchast prokurora u pryznachenni sudovykh ekspertyz pid chas dosudovoho rozsliduvannia [Participation of the prosecutor in the appointment of forensic examinations during the pre-trial investigation]. *Yurydychnyi visnyk, Legal Bulletin*, 3, 98-103. doi: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.949> [in Ukrainian].
- Loboiko, L.M. (2005). *Stadii kryminalnogo procesu [Stages of the criminal process]*. Kyiv: Tsentr navch. lit. [in Ukrainian].
- Lytvynchuk, O.I. (2007). Protseualnyi status slidchoho v kryminalnomu protsesi Ukrainy [Procedural status of an investigator in the criminal process of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Pyvovarov, V.V., & Shcherbyna, L.I. (2006). *Vzaiemodiia orhaniv dosudovoho slidstva ta diznannia pry rozsliduvanni kryminalnykh sprav [Interaction of pre-trial investigation and inquiry bodies in criminal investigations]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

- Serhieieva, D. (2018). Vzaiemodiia slidchyykh ta operatyvnykh pratsivnykiv pry provedenni nehlasnykh slidchyykh (rozshukovykh) dii [Interaction of investigators and operatives in conducting covert investigative (search) actions]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 8, 107-122. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-08-107> [in Ukrainian].
- Solovev, A.B. (2002). *Dokazyvanie v dosudobnykh stadiakh ugovnogo protsessa* [Proofing in the pre-trial stages of the criminal process]. Moscow: Iurlitinform [in Russian].
- Torbас, O. (2020). Rol prokurora v protsesi dotrymanna rozumnykh strokiv dosudovoho rozsliduvannya [The role of the prosecutor in the process of meeting reasonable deadlines for pre-trial investigation]. *Znannya yevropeiskoho prava, Knowledge of European law*, 1, 117-121. doi: <https://doi.org/10.32837/chem.v0i1.61> [in Ukrainian].
- Tsymbal, H.P. (2005). Vzaemodiia yak umova zabezpechennia vyavlenня i rozsliduvannya podatkovykh zlochyniv [Interaction as a condition for ensuring the detection and investigation of tax crimes]. *Candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].
- Yepikhina, M.A. (2020). Definitivnyi analiz poniattia "vzaiemodiia" u filosofskomu ta sotsiologichnomu vymiri [Definitive analysis of the concept of "interaction" in the philosophical and sociological dimension]. *Teoriia ta metodyka navchannya ta vykhovannya, Theory and methods of teaching and education*, 48, 53-63. doi: <https://doi.org/10.34142/23128046.2020.48.05> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Уголовный процесс / под ред. С. С. Алексеева. М. : Юрист, 1995. 299 с.
- Ангеленюк А.-М. Ю. Автоматизація документообігу в процесі досудового розслідування під час взаємодії слідчого та прокурора у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 244–253. (Серія «Юридична»).
- Багрій М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Вісник Львівського університету*. 2013. Вип. 57. С. 315–321. (Серія «Юридична»).
- Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Основы психологии управления : учебник. Харьков : Фортуна-пресс, 1998. 464 с.
- Криминалистика : учебник / под ред. Р. С. Белкина. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Норма, 2005. 992 с.
- Бубнов Р. Г. Взаимоотношения субъектов уголовного преследования по делам публичного и частно-публичного обвинения : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Саратов, 2006. 13 с.
- Бурлака Я. А. Прокурорський нагляд за додержанням слідчим законів під час проведення досудового розслідування. *Наше право*. 2020. № 4. С. 92–98. doi: <https://doi.org/10.32782/np.2020.4.14>.
- Гарбовський Л. Взаємодія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності під час розслідування економічних злочинів. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. № 1. С. 157–163. doi: <https://doi.org/10.33244/2617-4154.1.2019.157-163>.
- Кримінальний процес України : навч. вид. / під ред. Ю. М. Грошевого, В. М. Хотенця. Харків : Право, 2000. 807 с.
- Капліна О. Проблеми визначення компетенції слідчого та прокурора на етапі закінчення досудового розслідування. *Право України*. 2018. № 8. С. 72–84. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-08-072>.
- Кіпер О. О. Процесуальна самостійність слідчого як гарантія всебічного, повного й неупередженого розслідування у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.0.09. Одеса, 2017. 228 с.
- Курбатова І. Участь прокурора у призначенні судових експертиз під час досудового розслідування. *Юридичний вісник*. 2019. № 3. С. 98–103. doi: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.949>.
- Лобойко Л. М. Стадії кримінального процесу : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2005. 176 с.
- Литвинчук О. І. Процесуальний статус слідчого в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 234 с.
- Пивоваров В. В., Щербина Л. І. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ : монографія. Харків : Право, 2006. 176 с.
- Сергєєва Д. Взаємодія слідчих та оперативних працівників при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. *Право України*. 2018. № 8. С. 107–122. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-08-107>.
- Соловьев А. Б. Доказывание в досудебных стадиях уголовного процесса : науч.-практ. пособие. М. : Юрлитинформ, 2002. 71 с.
- Торбас О. Роль прокурора в процесі дотримання розумних строків досудового розслідування. *Знання європейського права*. 2020. № 1. С. 117–121. doi: <https://doi.org/10.32837/chem.v0i1.61>.
- Цимбал Г. П. Взаємодія як умова забезпечення виявлення і розслідування податкових злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2005. 223 с.
- Спіхіна М. А. Дефініційний аналіз поняття «взаємодія» у філософському та соціологічному вимірі. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2020. № 48. С. 53–63. doi: <https://doi.org/10.34142/23128046.2020.48.05>.

Стаття надійшла до редколегії 07.09.2020

Khyt Yu. – Researcher of the Department of Legal Psychology of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1012-9062>

Psychological Characteristics of Scientific Approaches to Understand the Concept of «Interaction» between the Investigator and a Prosecutor in the Modern Legal Space

*The paper considers the issues of changing the perception of the concept of «interaction between the investigator and the prosecutor in the criminal process» under the influence of modern research in the field of legal psychology. Various scientific approaches to understanding «interaction» and their impact on legislation, as well as reflection in the practice of pre-trial investigation of criminal proceedings are analyzed. The **purpose** of the study is to identify promising ways to improve the interaction between the investigator and the prosecutor during the pre-trial investigation in Ukraine, taking into account modern domestic legal and psychological doctrine. **Methodology.** For the preparation of this work were used as general scientific method (deduction, induction, analogy, analysis, synthesis, abstraction and modeling), which highlighted the problematic issues of interaction between investigator and prosecutor at the pre-trial investigation of criminal proceedings and special research methods. Among them are the following: historical; comparative, formal-logical, system-structural and functional methods. The **scientific novelty** of the results is that the author has improved his doctrinal understanding of the psychological aspects of the investigator's interaction with the prosecutor, while preserving in the legislation the concept of procedural self-investigator and expanding the procedural powers of the prosecutor as procedural manager. The author proposes to consider the interaction of the investigator and the prosecutor in a broader psychological context, not currently regulated by current criminal procedure law. **Conclusions.** In the legal and psychological doctrine of Ukraine, there are currently significant changes in approaches to understanding the essence of the interaction between the investigator and the prosecutor. Increasingly important in the study of this issue is given to the concepts of management theory and comes to the fore the need to understand the interaction between prosecutor and investigator as a process of professional interpersonal communication, taking into account the whole complex of components of human relationships. When assessing the level of such interaction should pay attention not only to the purely professional qualities of both participants, but also their moral and ethical principles and attitudes, purpose and motives of behavior, mental state to the conditions of activity in each situation.*

Keywords: interaction; relations; investigator; prosecutor; interpersonal communication; procedural independence; instructions of the prosecutor.